

individuals interact with each other; mutual understanding arises. The features and specifics of the communicative interaction of junior specialists of physical culture and sports in professional activities are disclosed. The communicative competence is defined as the basic component of the readiness of the junior specialist of physical culture and sports for communicative interaction in professional activity.

Key words: *readiness, communicative interaction, junior specialist in physical culture and sports, communication, communicative competence, professional activity.*

УДК 387.147:811.11

Чередніченко Г. А.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ТЕХНОЛОГІВ-ТЕХНОЛОГІВ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

Стаття окреслює сучасний стан підготовки майбутніх інженерів-технологів харчової галузі в Україні на прикладі Національного університету харчових технологій. У роботі автором здійснено аналіз освітньо-професійних програм за спеціальністю 181 Харчові технології, сфери діяльності, посади та вимоги до фахівців харчової галузі. Визначено цільові загальні компетентності, які мають отримати в процесі навчання майбутні інженери-технологи харчової промисловості. Запропоновано систему іншомовної професійної підготовки майбутніх інженерів-технологів-технологів, що передбачає інтеграцію компетентнісного, системного, синергетичного, диференційного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного підходів.

Ключові слова: *інженери-технологи харчової галузі, освітня програма підготовки, система іншомовно-професійної підготовки.*

Харчова промисловість – одна з найбільших та найважливіших галузей промисловості України. Від рівня її розвитку, стабільності функціонування залежать стан економіки та безпека держави, розвиток внутрішнього та зовнішнього ринків, а також рівень життя населення. Для подальшого розвитку підприємств харчової промисловості і забезпечення їх рентабельності необхідна якісна підготовка фахівців, які спроможні забезпечити зростаючі потреби споживачів галузі.

Сучасні умови функціонування харчових підприємств на вітчизняному і закордонному ринках висувають підвищені вимоги до рівня професійної підготовки фахівців харчової галузі. Сучасний фахівець повинен мати належний рівень знань із дисциплін гуманітарної та соціально-економічної, математичної та природничо-наукової, професійної та практичної підготовки, володіти професійно-практичними навичками, що, своєю чергою, стане вагомим підґрунтям для професійного вирішення конкретних виробничих ситуацій, які повсякденно вирішуються на підприємствах харчової індустрії на різних посадах як в україномовному, так і в іншомовному середовищі.

Проблемам формування змісту навчання іноземної мови для спеціальних цілей присвячено наукові праці О. Петрашук, Л. Черноватого, Т. Dudley-Evans, Т. Hutchinson, М. St John, А. Waters, С. Wrangham-Briggs та ін. Фундаментальним питанням професійної підготовки фахівців негуманітарного профілю присвячено праці В. Андрущенко, П. Агутова, Н. Бідюк, С. Білевич, І. Зязюна, І. Козловської, В. Кременя, О. Літікова, Н. Нічкало, В. Сидоренка, С. Сисоевої та ін. Окремі аспекти іншомовної підготовки майбутніх фахівців висвітлено у дослідженнях О. Артем'єва, Й. Берман, О. Бігич, Н. Бориско, Є. Верещагіна, Р. Гришкової, Є. Пассова, Г. Рогової, О. Тарнопольського та ін.

Проте нині в педагогічній науці відсутнє фундаментальне дослідження, яке б висвітлювало теоретичні та методичні основи формування іншомовної професійної компетентності майбутніх інженерів-технологів-технологів харчової промисловості.

Метою статті є дослідження стану професійної підготовки майбутніх інженерів-технологів харчової промисловості в Національному університеті харчових технологій, стану сформованості їх іншомовно-професійної компетентності та розгляд концепції іншомовної професійної підготовки з метою удосконалення та модернізації іншомовної професійної підготовки майбутніх інженерів-технологів харчової промисловості в Україні.

Національний університет харчових технологій (НУХТ), один із провідних навчальних закладів вищої професійної освіти України, є яскравим прикладом практичної реалізації та забезпечення ступеневої багаторівневої професійно орієнтованої підготовки майбутніх фахівців харчової галузі (бакалаврів, магістрів, докторів філософії), які адаптовані до нових соціо-економічних реалій у межах Болонського процесу і володіють на професійному рівні двома і більше іноземними мовами (ІМ) [1].

У галузі знань 18 “Виробництво та технології” за спеціальністю 181 “Харчові технології” НУХТ здійснює підготовку магістрів з харчових технологій за денною формою навчання (1,5 роки) за наступними спеціалізаціями “Технології органічних харчових продуктів”, “Технології зберігання та перероблення

водних біоресурсів”, “Технології питної води та водопідготовки харчових виробництв”, “Технології рослинних олій, жирових та косметичних продуктів”, “Технології зберігання і переробки зерна”, “Технології зберігання, консервування та переробки м’яса”, “Технології хліба, кондитерських, макаронних виробів та харчоконцентратів”, “Технології цукру та полісахаридів”, “Технології зберігання, консервування та переробки плодів і овочів”, “Технології зберігання, консервування та переробки молока”, “Технології продуктів бродіння і виноробства”, “Технології харчових продуктів оздоровчого та профілактичного призначення”, “Технології харчових концентрованих продуктів на основі фруктово-овочевої сировини, чаю, кави та прянощів”, “Якість, стандартизація та сертифікація”, “Технологічна експертиза та безпека харчової продукції”, “Хімічні технології харчових добавок та косметичних засобів”.

Освітньо-професійні програми з харчових технологій орієнтовані на підготовку фахівців, які мають володіти: комплексом організаційно-технологічних, дослідницько-інноваційних та маркетингових методів, методик і технологій для підвищення ефективності функціонування і стратегічного розвитку підприємств із виробництва харчових продуктів.

У вищі майбутні фахівці з харчових технологій отримують необхідні знання в області розробки технологій харчових продуктів. Сферою їх діяльності є як традиційні, так і нові технології продуктів харчування високої якості. У процесі навчання студенти освоюють теоретичні основи харчових технологій, сучасні технології харчової промисловості, методи мікробіологічного, хіміко-технологічного контролю сировини, напівпродуктів та готової продукції харчової промисловості. Майбутні фахівці навчаються використовувати сучасне лабораторне і технологічне обладнання, комп’ютерну техніку та інформаційні технології, а також виконують проектні і науково-дослідні роботи, пов’язані з дослідженням технологічних процесів, впровадженням нових та удосконаленням наявних технологій харчових продуктів.

Посади, що можуть обіймати магістри за цією спеціальністю після закінчення навчання (за ДК 003:2010), є такими: 1222.1 Головні фахівці – керівники та технічні керівники виробничих підрозділів у промисловості, 1222.2 Начальники (інші керівники) та майстри виробничих дільниць (підрозділів) у промисловості, 1237.2 Начальники (завідувачі) науково-дослідних підрозділів та підрозділів із науково-технічної підготовки виробництва та інші керівники, 2149.1 Наукові співробітники (інші галузі інженерної справи), 2149.2 Інженер-дослідник, 2149.2 Інженер із впровадження нової техніки й технології, 2149.2 Інженер-контролер, 2149.2 Інженер-лаборант, 2310.2 Викладач вищого навчального закладу, 2419.2 Професіонали у сфері маркетингу, ефективності господарської діяльності, раціоналізації виробництва, інтелектуальної власності та інноваційної діяльності, 2447.1 Наукові співробітники (проекти та програми), 2447.2 Професіонали з управління проектами та програмами, 2471 Професіонали з контролю за якістю. Працевлаштування можливе на підприємствах будь-якої організаційно-правової форми (державні, муніципальні, комерційні, некомерційні) та за будь-якими видами економічної діяльності [4].

Навчання проводиться у формі лекцій, практичних занять, семінарів, консультацій із викладачами, самостійного навчання за індивідуальними завданнями, виконання курсових робіт, виробничої та переддипломної практики та підготовки кваліфікаційної магістерської роботи з використанням розроблених підручників, посібників, конспектів лекцій, методичних рекомендацій, періодичних наукових видань та мережі Інтернет.

У процесі навчання студенти мають отримати інтегральні, загальні та фахові компетентності.

Загальними компетентностями, якими оволодівають майбутні фахівці з харчових технологій, є такі:

– здатність застосовувати інформаційні і комунікаційні технології для пошуку та аналізу науково-технічної інформації, організації наукових досліджень, математико-статистичного оброблення одержаних результатів, впровадження інновацій;

– здатність до адаптації в сучасних економічних умовах;

– здатність працювати в контексті міжнародної інтеграції;

– навички у сфері правового захисту інтелектуальної власності;

– здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу інформації в технічних науках, генерування нових ідей, формулювання та обґрунтування наукових гіпотез;

– здатність розв’язувати широке коло задач шляхом розуміння їх фундаментальних основ та використання як теоретичних, так і експериментальних методів, засвоєних із навчальних програм;

– здатність до самокритики та критики;

– володіння державною та, як найменш, однією з іноземних мов на рівні професійного і побутового спілкування [4].

До того ж, згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти та програмою з англійської мови для професійного спілкування, сучасна професійна підготовка майбутніх фахівців нефілологічного профілю має орієнтуватись на перспективи міжнародної співпраці, забезпечення мобільності студентів у межах глобального освітнього і наукового простору. Узгодження такої підготовки зі світовими стандартами вищої освіти посилює значущість її іншомовного комунікативного компонента [2; 3].

Результати проведеного нами опитування та тестування майбутніх інженерів-технологів-технологів І–ІV курсу (із вибіркою обсягом 679 студентів Національного університету харчових технологій) свідчать, що 10,8 % студентів мають високий рівень іншомовно-професійної компетентності, 51,4 % студентів – середній рівень, 37,8 % – недостатній рівень. Зафіксовано невисокий рівень розвитку прагматичної, стратегічної, лінгвістичної, соціокультурної і міжкультурної компетенцій.

Такі показники іншомовної підготовки майбутніх інженерів-технологів-технологів харчової промисловості зумовлюють необхідність її кардинальної модернізації на основі досягнень вітчизняної та зарубіжної педагогічної науки.

Нами розроблена концепція іншомовної професійної підготовки (ППП) майбутніх інженерів-технологів-технологів, що включає такі основні положення:

- для створення умов, що забезпечують цілеспрямований процес ППП майбутніх інженерів-технологів-технологів, необхідне проектування педагогічної системи на основі сукупності філософських, загально- і частково наукових підходів і методів, що відповідають специфіці поставленої проблеми;
- педагогічна система ППП має ґрунтуватися на принципах наступності, додатковості, поєднання евристичних і репродуктивних методів, міждисциплінарної інтеграції, соціокультурної та професійної спрямованості, варіативності групової взаємодії;
- педагогічна система ППП має здійснюватися в рамках як формальної іншомовної освіти, так і неформальної (участь у мовних програмах, що реалізуються в студентських таборах, виступи на студентських наукових конференціях, участь у конкурсах, вікторинах, олімпіадах) та інформальної (підготовка до участі в мовних олімпіадах, написання рефератів, ведення щоденника студента і мовного портфеля та ін.);
- необхідною умовою ефективності ППП є створення культурно-освітньо-виховного середовища, націленого на засвоєння системи цінностей, норм поведінки, особливостей культури країн, мова яких вивчається та використовується;
- система ППП майбутніх інженерів-технологів-технологів має функціонувати у різноманітних формах (змішане навчання, дуальне навчання, бригадно-лабораторна форма, Белл-ланкастерська система взаємного навчання, Мангемська форма вибіркового навчання з використанням інформаційних технологій);
- система ППП має бути представлена як цілісна система безперервної іншомовної підготовки, в якій студент займає активну позицію і реалізує себе як суб'єкт міжкультурної, міжособистісної та комунікативної діяльності;
- система ППП є ефективною за умови дотримання такої послідовності освітніх етапів: від уявлень до знань, від знань до умінь і навичок і далі до компетентності.

Система іншомовної професійної підготовки майбутніх інженерів-технологів харчової промисловості має ґрунтуватися на інтеграції компетентнісного, системного, синергетичного, диференційного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного підходів, що окреслюють вимоги до цілепокладання, організації процесу формування іншомовної професійної компетентності студентів, побудови змісту навчання іноземної мови професійного спрямування, взаємодії суб'єктів навчального середовища, сприяють оптимізації процесу формування іншомовної професійної компетентності.

Розробляючи теоретичну модель педагогічної системи ППП у студентів технічних вишів, ми, крім концептуальних ідей, керувалися: по-перше, аналізом досвіду організації та функціонування іншомовної підготовки майбутніх інженерів-технологів-технологів харчової промисловості, наявного в провідних українських ВНЗ; по-друге, особистим досвідом викладання іноземної мови в Національному університеті харчових технологій. У розробленій моделі основними структурними елементами системи ППП, взаємодія яких забезпечує її функціонування і цілісність, виступають цільовий, змістовний, процесуально-технологічний і результативний компоненти.

Запропонована нами система ППП майбутніх інженерів-технологів – цілісна і відкрита система, оскільки кожен її компонент, володіючи певними властивостями, є лише частиною цілісності властивостей всієї системи професійної підготовки фахівця. Формування іншомовної професійної компетентності можливе лише у разі цілепокладання та прогнозування результату, вибору певного виду діяльності майбутнього фахівця та викладача при забезпеченні цієї діяльності відповідними технологіями, оцінці результату цієї діяльності.

Висновки. Сучасні освітні процеси у вищій освіті зумовлюють нагальну потребу створення цілісної педагогічної системи, що передбачає оптимальне поєднання традиційних і новаторських підходів до проблеми формування іншомовної професійної компетентності майбутніх інженерів-технологів харчової промисловості, використання інноваційного досвіду інтердисциплінарних наукових розвідок. Проте методичне його забезпечення, маючи фрагментарний і несистемний характер, не враховує специфіки харчової промисловості та сучасного етапу розвитку вищої освіти, чому й будуть присвячені наші подальші наукові розвідки.

Використана література:

1. Національний університет харчових технологій. URL: <http://nuft.edu.ua/> (дата звернення: 29.03.2019).
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
3. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко та ін. Київ : Ленвіт, 2005. 119 с.
4. Освітньо-професійні програми підготовки магістрів галузі знань 18 “Виробництво та технології” за спеціальністю 181 “Харчові технології” спеціалізації “Технології питної води та водопідготовки харчових виробництв”, “Технології рослинних олій, жирів та косметичних продуктів”, “Технології зберігання і переробки зерна”, “Технології зберігання, консервування та переробки м’яса”: URL: <https://nuft.edu.ua/studentu/osvtno-profesjn-programi/osvtno-profesjn-programi-magstri> (дата звернення: 29.03.2019).

References

1. Natsionalnyi universytet kharchovykh tekhnolohii. URL: <http://nuft.edu.ua/> (data zvernennia: 29.03.2019).
2. Zahalnoievropeiskii rekomendatsii z movnoi osvity : vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia / Nauk. red. S. Yu. Nikolaieva. Kyiv : Lenvit, 2003. 273 s.
3. Prohrama z anhliiskoi movy dlia profesiinoho spilkuvannia. / H. Ye. Bakaieva, O. A. Borysenko ta in. Kyiv : Lenvit, 2005. 119 s.
4. Osvitno-profesiini prohramy pidhotovky mahistriv haluzi znan 18 "Vyrobnytstvo ta tekhnolohii" za spetsialnistiu 181 "Kharchovi tekhnolohii" spetsializatsii "Tekhnolohii pytnoi vody ta vodopidhotovky kharchovykh vyrobnytstv", "Tekhnolohii roslynnykh olii, zhyrovykh ta kosmetychnykh produktiv", "Tekhnolohii zberihannia i pererobky zerna", "Tekhnolohii zberihannia, konservuvannia ta pererobky miasa". URL: <https://nuft.edu.ua/studentu/osvitno-profesjn-programi/osvitno-profesjn-programi-magstri> (data zvernennia: 29.03.2019).

Чередниченко Г. А. Современное положение и перспективы иноязычной профессиональной подготовки будущих инженеров-технологов пищевой отрасли в Украине

Статья раскрывает современное состояние подготовки будущих инженеров-технологов пищевой отрасли в Украине на примере Национального университета пищевых технологий. В работе автором осуществлен анализ образовательно-профессиональных программ по специальности 181 Пищевые технологии, сферы деятельности, должности и требования к специалистам пищевой отрасли. Определены целевые общие компетенции, которые должны получить в процессе обучения будущие инженеры-технологи пищевой промышленности. Предложена система иноязычной профессиональной подготовки будущих инженеров-технологов, предусматривающая интеграцию компетентностного, системного, синергетического, дифференциального, лично ориентированного, деятельностного подходов.

Ключевые слова: инженеры-технологи пищевой отрасли, образовательная программа подготовки, система иноязычной профессиональной подготовки.

Cherednichenko H. A. Current state and perspectives of foreign professional preparation for future engineers technologists of food industry in Ukraine

The article outlines the current state of the training of future food industry engineers in Ukraine on the example of the National University of Food Technologies. The author analyzes educational and professional programs in specialty 181 Food Technologies, areas of activity, positions and requirements for food industry specialists. The article determines general competencies, which future food industry engineers should obtain in the process of training. The system of foreign language training of future food industry engineers is developed, which involves the integration of competency, systemic, synergetic, differential, personally-oriented, activity approaches.

Key words: future food industry engineers, educational programs of training, system of professional foreign-language training.

УДК 37.031

Чумак М. Є.

ДО ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ОСВІТИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ

Тематика статті стосується історичних пластів фундаментального подвижництва педагогічних постатей, які працювали над реформуванням змісту освіти досліджуваного періоду. Деталізовано поліфункціональність досліджуваного феномена у контексті діяльнісно-поведінкового, аксіологічного та гносеологічного аспектів. У ретроспективному ключі виокремлено історіографічні та наукознавчі витоки титульної проблематики, охарактеризовано поліфункціональність педагогічних здобутків світочів поколінь на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Інструментарієм дослідження слугували хронологічно-змістовний, поетапно-проблемний, історико-педагогічний та порівняльний методи.

Ключові слова: педагогічні постаті, кадрова проблема, соціокультурні виміри.

Розвиток громадсько-педагогічного подвижництва на вітчизняних теренах другої половини ХІХ століття актуалізував на порядку денному питання реформування змісту освіти. Суспільне розчарування псевдоінтелігенцією, яка намагалася нав'язати державотворчі ідеологеми, призвело до об'єктивної необхідності регіональної "реінтеграції" інтелектуального потенціалу.

Мета статті – дослідження питання реформування змісту освіти другої половини ХІХ століття.

Аксіологічні виміри предметної наповненості теоретичної спадщини прогресивної вітчизняної інтелігенції виявляються в їх духовній багатогранності та ціннісній зорієнтованості на реалізацію пріоритетних завдань розвитку держави загалом.

Дослідженню різних аспектів титульної проблематики присвячені наукові нариси О. Сухомлинської, В. Сиротюка, П. Гусака, М. Чумака, Т. Дудки та ін.

Перше п'ятиріччя другої половини ХІХ століття було досить жорстким для освітньої сфери з огляду на консервативну пріоритетність політичного курсу Миколи І. За часів імператора тих представників викла-